

PYSTYNEN POISTUI PUUPÄÄ - HATUTTA

Vuonna 1954 syntynyt
sarjakuvataiteilija Harri Pystynen
kuoli 5. maaliskuuta 1990.

Harri Pystynen

Pystynen aloitti muusikkona, mutta sarjakuvataiteon hyväksi vaihtoi huilunsa kynään. Nopeasti Pystynen kohosi omaleimaiseksi taitelijaksi, jonka tummasävyiset työt herättivät runsaasti huomiota ja arvostusta.

Kemin valtakunnallisessa sarjakuvakilpailussa Pystynen palkittiin kahdesti: -86 ja -87 hän sai ensimmäisen palkinnon parhaasta strippisarjasta. Vuonna -87 Pystyselle luovutettiin Kemissä myös Lempi Grand Prix -palkinto parhaasta sarjakuvasarjasta *Kadekismus* (WSOY, 1986). Tämän vuoden helmikuussa Pystynen sai Turun ja Porin läänin taidetoimikunnan puolivuotisapurahan. Odottamattoman kuolemantapauksen vuoksi Suomen sarjakuvaseura ei ehtinyt myöntää Pystyselle hänen hyvin ansaitsemaansa

Puupää-hattua.

Kadekismuksen lisäksi Pystyseltä ehti ilmestyä toinenkin albumi; *Elämälle kiitos* (Like, 1988), johon oli koottu osittain uudelleenpiirrettyinä Ylioppilaslehdessä julkaistuja sivunmittaisia strippejä. Pystynen kolmas albumi, *Jäähyväiset aaseille*, ilmestyy postuumisti tänä keväänä WSOY:ltä.

Jo Kadekismuksessa ovat idullaan *Elämälle kiitos* -albumissa täyteen loistonsa puhjenneet motiivit: brutaali perhe-elämä, kristinuskon lapsellisuus, sodankäynnin ja väkivallan mielettömyys, yksilön avuttomuus tämän kaiken edessä.

Elämälle kiitos, josta on ilmestynyt myös ranskankielinen versio, asettaa tulinjalle pyhän kolmiyhdyden koti-uskonto-isänmaa. Huumori on erittäin mustaa ja loukkaavaa; Pystynen makaaberin

näkemyks elämän lainalaisuuksista tuotti suomalaisittain katsottuna poikkeuksellisen rohkeaa ja terävää satiriä.

Tuotannossaan Pystynen leikitteli usein kasvatuksen ja kuoleman teemoilla. Perheen hän näki väkivaltaisena perusyksikkönä, joka kieltää itsenäisen ajattelun ja jonka pohjimmaisena tehtävänä kurtuksen ohella on siirtää traditiot sukupolvelta toiselle. Kuolema ja siihen liittyvät uskomukset olivat Pystyselle ehtymättömän absurdin komiikan lähteitä.

Grafiikassaan Pystynen pyrki määrätietoisesti pelkistämään ilmaisuaan rakentamalla jyrkkiä musta-valko-kontrasteja. Kadekismuksen koottujen töiden joukossa on vielä runsaasti puhtaasti kuvallisia strippejä, mutta *Elämälle kiitos* -albumin toisssä kuva ja teksti ovat samanveroisessa

asemassa. Komiikka muodostuukin useassa sarjassa synkeän kuvituksen ja lyhyisen tekstin välisestä ristiriidasta.

Kuten aihepiirin valinnassa, myöskään sarjakuvallisessa muodossa Pystynen ei kunnioittanut annettuja arvoja, vaan koetteli rohkeasti kerronnan rajoja. Hänen sivunmittaisten töidensä rytmi saattoi heittelehtiä viileästä harmoniasta totaaliseen kaaokseen.

Vaikka Pystynen mustasta maailmankuvasta ja arvojen kumoamisesta voikin löytyä selkeitä yhtymäkohtia underground-taiteeseen, on hänen tuotannossaan tuoretta älyllisyyttä ja oivalusta. Tuo tuoreus – ennakkoluuloton tapa paljastaa arjen brutaali komiikka – tekee Pystynen sarjakuvista kestäväää ja elävää taidetta.

Harto Hänninen